

Det var ikke tilfældigt at han som motto for sin guldmedaljeafhandling havde sat et citat af Ålborg Guds Legems Lavs skrå 1441, »intet er fagrere og bedre end at øves og omgænges i gode mænds samfund«. Han vendte ved senere lejligheder ofte tilbage til det, sidst ved forelæsningerne i 1976, og ordene stod tydeligt nok for ham som mottoet over hans liv. Således som hans kildeforskning søgte at finde sikre udgangspunkter for bestemmelse af funktioner i den fortidige virkelighed, således opfattede han også historikerens arbejde i nutiden som en funktion. For sine yngre medarbejdere blev han en stadig inspiration; hvad hans undervisning eller foredrag kunne rumme af tilskyndelser, kan f.eks. ses af foredraget *Problemer vedrørende adel og hovedgaarde i dansk senmiddelalder* holdt forskellige steder i 1949 og 1950, men først trykt i 1976 (Danmark, Norden og Østersøen); her ligger kimen til megen af den forskning som Erling Ladewig Petersen, Erik Ulsig og Troels Dahlerup siden udførte i praksis.

Aksel E. Christensen var taknemmelig da en kreds af elever og kolleger ved hans tresårsdag i 1966 tilegnede ham et bind *Middelalderstudier* og han var glad og stolt over sine elevs store og små videnskabelige præstationer, når de kom frem. Han lagde aldrig skjul på at kontakten med de unge betød noget afgørende for ham selv. Trods modgang som han ikke glemte, ville han vist selv have betegnet sin videnskabelige tilværelse som lykkelig. Lykken bestod da i hans overbevisning om at have fået sit ønske opfyldt, at have øvedes og omgængedes i gode mænds samfund.

Kai Hørby

Władysław Czapliński

3.10.1905–17.8.1981

Władysław Czapliński var søn af en dommer i Tarnów i Galizien. Han studerede ved universitetet i Kraków, hvor han 1927 erhvervede sin doktorgrad og 1938 habiliterede sig. Hans vejleder og livslange inspirator var Władysław Konopczyński (1880-1952). Czapliński fik ikke ansættelse ved Det jagiellonske universitet før krigen og sparede derved for den skæbne nazisterne beredte staben i koncentrationslejren Sachsenhausen. Han deltog i den hemmelige undervisning, som videreførtes i alle krigsårene med alvorlig risiko for deltagerne. I januar 1946 blev Czapliński udnævnt til professor i nyere historie ved universitetet i Wrocław (Breslau), hvor han under vanskelige forhold opbyggede sin lærestol i den ødelagte by, der nu var polsk.

Czapliński's hovedinteresse var 1600-tallets Polen, det parlamentariske liv omkring sejmen, Vasa-kongerne, især Władysław IV (1632-48), Østersøpolitik samt kultur- og litteraturhistorie. Her må især nævnes den nye standardudgave af Jan Chrysostomus Paseks også her i landet kendte memoirer (H. Ilsø: *Udlændinges rejser i Danmark*, 1963, nr. 71) og den historiske baggrund for H. Sienkiewicz' populære romaner fra 1650'ernes krige.

Czapliński var en ægte polsk patriot med solid kirkelig forankring. Han sparede ikke sig selv i vanskelige stunder og havde også haft visse vanskeligheder i begyndelsen af 1950'erne, men mod slutningen af sit liv kunne han glæde sig over anerkendelse og officielle udmærkelser. Et godt indtryk af den almene agtelse Czapliński nød, får man af to udførlige nekrologer skrevet af fagfællerne J. Tazbir og J. A. Gierowski i det officøse *Kultura* (38/1981) og det katolske *Tygodnik Powszechny* (43/1981).

Siden 1974 var Czapliński medlem af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Denne tilknytning til Danmark var grundlagt ved et studieophold i København midt i 1930'erne, hvor han på Rigsarkivet havde samlet materiale bl.a. vedr. de polske hjælpetroppers ophold her 1658-59. I løbet af en mere end 40-årig periode skrev han en række afhandlinger om 15-

og 1600-tallets polsk-danske forbindelser, hvoraf en del siden blev samlet og revideret (se Hist. Tidsskr. bd. 79, s. 240 f. med bibliografiske detaljer). Desuden udarbejdede han sammen med professor Karol Górski i Toruń en *Historia Danii* (1965). Czapliński behandlede tiden efter 1513 med kyndighed og indlevelse, og hans skildring af Provisorietidens spændinger (s. 319) føltes ved bogens fremkomst helt original. Et manuskript til en ny udgave med større vægt på den nyeste tid vides at være færdigt og indleveret til forlaget.¹⁾ Helt uden for Czapliński's normale felt ligger bogen om den danske modstandsbevægelse. Forholdene under 2. verdenskrig var så forskellige i Danmark og Polen, at man må være taknemmelig for, at den polske bog om dette emne blev skrevet af en mod vort land så sympatisk indstillet person. Endelig må det nævnes, at Czapliński fulgte opmærksomt med i dansk historisk forskning og i de senere år jævnligt skrev anmeldelser af værker, der interesserede ham. De fleste af disse indgående anmeldelser fremkom i *Zapiski Historyczne* i Toruń. Også for dansk historieforskning er professor Władysław Czapliński's død derfor et tab.

Jørgen Steen Jensen

¹⁾ *Dzieje Danii Nowożytnej 1500-1975*, Warszawa 1982, 356 s., ill.